

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З МОЛОДІЖНОЮ ГРОМАДСЬКІСТЮ ЩОДО ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРШИМ РОБОЧИМ МІСЦЕМ

У статті розглядаються соціальні комунікації органів державної влади з молодіжною громадськістю щодо питання забезпечення першим робочим місцем. Послідовно аналізуються лінійні, двоступеневі та циркулярні моделі комунікацій в контексті зазначеної проблематики. Автори доходять висновків, що бар'єри у комунікативному процесі між органами державної влади та молодіжною громадськістю є наслідком недостатньо розроблених механізмів зворотного зв'язку у реалізованих соціальних комунікаціях та використання у якості показника комунікативної ефективності кількісних критеріїв інформування замість якісних соціально-комунікативних показників.

Ключові слова: соціальні комунікації у системі державного управління, зайнятість молоді, соціально-комунікативні канали, забезпечення першим робочим місцем, інформування.

В статье рассматриваются социальные коммуникации органов государственной власти с молодежной общественностью по вопросам обеспечения первым рабочим местом. Последовательно анализируются линейные, двухступенчатые и циркулярные модели коммуникаций в контексте указанной проблематики. Авторы приходят к выводам, что барьеры в коммуникативном процессе между органами государственной власти и молодежной общественностью являются следствием недостаточно разработанных механизмов обратной связи в реализованных социальных коммуникациях и использования в качестве показателя коммуникативной эффективности количественных критериев информирования вместо качественных социально-коммуникативных показателей.

Ключевые слова: социальные коммуникации в системе государственного управления, занятость молодежи, социально-коммуникативные каналы, обеспечение первым рабочим местом, информирование.

In the article social communications of the public administrative institutes with youth public about the first working place providing are explained. Linear, two-stage and circular models of communications according to this problematic are gradually analyzed. Authors come to the conclusion that barriers in the communicative process between the public administrative institutes and youth public are the consequences of unelaborated mechanisms of feed-back in realized social communications and using as a factor of communicative effectiveness quantitative criteria instead of qualitative socio-communicative factors.

Key words: social communications in the system of public administration, employment of the youth public, socio-communicative canals, the first working place providing, informing.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток системи державного управління в Україні в епоху інформаційного суспільства актуалізує питання відкритості державно-управлінських процесів, інформаційної ефективності діяльності органів державного

управління та формування конструктивної комунікації органів державної влади (ОДВ) із громадськістю. Це вимагає адаптування соціально-комунікативних тенденцій сучасного інформаційного суспільства у налагодженні взаємовідносин влади та громадськості, підвищення ефективності інформаційно-комунікативної діяльності суб'єктів

державного управління, покращення її інформаційно-комунікативного забезпечення. Розбудова соціальних комунікацій з різними соціальними групами може бути ускладненою через наявність певних комунікативних бар'єрів та перешкод під час їх реалізації. Комунікації ОДВ із молодіжною громадськістю демонструють один з найвищих показників неконгруентності між комунікантом (ОДВ) та реципієнтом (молоддю), що, в свою чергу, знижує ефективність управлінського процесу ОДВ по відношенню до молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які опирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Різним аспектам розуміння соціально-комунікативного процесу в органах державного управління присвячено чимало наукових досліджень. Це, зокрема, праці авторів О. Бабінової [3], Т. Гаман [4], Н. Ільченко [5], Н. Дніпенко [6], О. Крутій [7] тощо. Соціально-комунікативна проблематика у працях дослідників розкривається у межах різних теоретико-методологічних підходів. Проте специфіці комунікацій державно-управлінських органів саме з молодіжною громадськістю у працях дослідників майже не приділялося уваги.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є аналіз тенденцій та механізмів реалізації соціальних комунікацій ОДВ із молодіжною громадськістю з урахуванням новітніх тенденцій електронного, інформаційно-комунікативного забезпечення державно-управлінського процесу. Предметом зазначеної комунікації при цьому виступає проблема забезпечення молоді першим робочим місцем у якості актуального інформаційного повідомлення.

Виклад основного матеріалу дослідження з новим обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Помітний дисбаланс у сфері підготовки професійних кадрів, масове здобуття вищої освіти, формування державного замовлення кадрів не за критерієм запитів економічної системи країни, а за орієнтацією на молодіжний кадровий освітній попит без урахування реальних можливостей працевлаштування створюють умови для безробіття серед молоді. Однією з головних причин такої ситуації є соціально-комунікативні бар'єри у комунікаціях між компетентними ОДВ та молодіжною громадськістю, що знижують ефективність державної політики зайнятості молоді. Саме тому дослідження даної проблематики, з точки зору механізмів реалізації соціальних комунікацій, є актуальним у науковому осмисленні державно-управлінського процесу.

Однією з можливостей вирішення питання зайнятості молоді, а саме випускників вищих та професійно-технічних закладів освіти, є забезпечення гарантії першого робочого місця шляхом реалізації норм Закону України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-

технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» [1].

Проте вихідне повідомлення, що міститься у даному нормативно-правовому акті, не завжди успішно транслюється від комуніканта (ОДВ) до реципієнта (молоді) по соціально-комунікативним каналам, що викликає низький рівень поінформованості молоді про надані державою можливості працевлаштування.

Дану проблематику доречно розглянути, використовуючи відомі моделі соціальних комунікацій. Класичною лінійною моделлю соціальних комунікацій у будь-якій сфері є модель Г. Лассуелла, за якою комунікація складається з наступних компонентів: Комунікант (Комунікатор) – Повідомлення – Канал – Реципієнт (Адресат) – Ефект повідомлення [9, с. 28].

Тобто, у нашому випадку модель Лассуелла матиме наступний вигляд:

ОДВ (Центр зайнятості певного рівня) – Можливість забезпечення першим робочим місцем – Канал (усний, документний, електронний) – Молодь – Працевлаштування адресата повідомлення.

Якщо у якості ефекту повідомлення розглядати не лише якісні (працевлаштування), а й кількісні показники (поінформованість), то більш доречно звернутися до логічної моделі комунікації В. Переверзева, яка передбачає наступний комунікативний процес:

Знання адресанта – вихідне повідомлення – передача повідомлення по каналах зв'язку – вхідне повідомлення – знання адресата [10].

Таким чином, щодо реалізації соціальних комунікацій ОДВ з молоддю модель В. Переверзева матиме наступний вигляд:

Законодавча норма щодо визначення порядку надання роботодавцям дотації для забезпечення молоді першим робочим місцем – Інформація щодо розширення можливостей працевлаштування молоді шляхом надання дотацій роботодавцям – Інформаційно-роз'яснювальна робота з питань можливості працевлаштування молоді на перше робоче місце за рахунок державних асигнувань – Порядок надання дотацій роботодавцям і перелік професій та спеціальностей, за якими роботодавцям може надаватися дотація – Можливість працевлаштування без досвіду роботи за сприяння Державної служби зайнятості.

Серед нелінійних моделей соціальних комунікацій можна виділити двоступеневу та циркулярну моделі комунікацій. Зокрема, двоступенева модель комунікації П. Лазарсфельда відома залученням до наукового обігу поняття «лідерів громадської думки», сформульованого у результаті досліджень особистісного фактора в процесі реалізації комунікацій. За Лазарсфельдом, трансляція повідомлення від джерела до реципієнта відбувається поетапно. При цьому виключна роль у цьому процесі належить ЗМІ та іншим лідерам громадської думки [8].

У процесі комунікацій ОДВ з молоддю ЗМІ також відіграють суттєву роль. Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» визначає, що «інформація про обсяги наданої дотації є загальнодоступною і підлягає вільному поширенню та публікації в засобах масової інформації» [1]. Тобто ЗМІ також виступають ретранслятором повідомлення Державної служби зайнятості. Найбільш активно ОДВ використовує у цьому напрямку друковані засоби інформації, місцеві радіо та телеканали. Проте ефективність обраних каналів викликає сумнів через низький обсяг молодіжної громадськості у структурі реципієнтів обраних каналів комунікації. Тобто обрані «лідери думки» не є такими щодо саме молодіжної громадськості.

Крім того, Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» вимагає від компетентного ОДВ – Державної служби зайнятості – використання наступних комунікативних каналів:

– проведення відповідної інформаційно-роз'яснювальної роботи в системі професійно-технічної освіти та вищих навчальних закладах з питань можливості працевлаштування молоді на перше робоче місце за рахунок державних асигнувань (усна комунікація);

– забезпечення надання повного обсягу профконсультаційних та профінформаційних послуг для випускників, у тому числі через інформаційну мережу державної служби зайнятості (усна, електронна комунікація).

Водночас, серед недоліків моделі соціальних комунікацій П. Лазарсфельда можна виділити неврахування зворотного зв'язку, що суттєво зменшує ефективність комунікації. Цей недолік був виправлений у циркулярній моделі комунікації У. Шрамма та Ч. Осгуда, які відобразили реакцію комуніканта на відповідь джерела у вигляді зворотного зв'язку. Саме зворотний зв'язок робить соціальну комунікацію двостороннім процесом (діалогом), дозволяючи кожному учаснику комунікації коректувати свої дії та цілі [9, с. 70-71].

Графічно модель двоступеневої комунікації представлено на рис. 1.

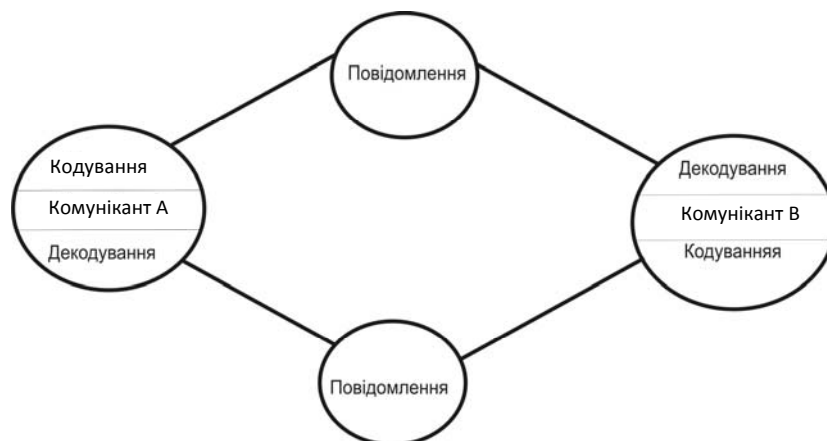

Рис. 1. Модель двоступеневої комунікації

Концепція багаступеневого комунікативного процесу передбачає існування як вертикального, так і горизонтального напрямків комунікації. Побудова такої моделі передбачає створення загальної системи соціальних комунікацій.

Якщо використовувати зазначену модель до соціально-комунікативного процесу між ОДВ та молодіжною громадськістю, то можна відмітити, що усний канал комунікації частіше за все зводиться до проведення Дня відкритих дверей центру зайнятості за участю керівництва та студентської молоді відповідних навчальних закладів, виїзних акцій Центру зайнятості (ярмарки вакансій тощо), а також у вигляді індивідуальних та групових профконсультаційних та профінформаційних послуг для випускників із застосуванням профдіагностичного обстеження.

Проте статистика участі молоді у даних заходах має скоріше кількісний, ніж якісний характер. Тобто спеціалісти державної служби зайнятості

відстежують, яка кількість студентів взяла участь у проведеному комунікативному заході, який відсоток з них дійсно використав трансльоване повідомлення належним чином, тобто звернувся до Державної служби зайнятості для забезпечення першим робочим місцем.

Отже, поінформованість випускників навчальних закладів про можливість працевлаштування за отриманою професією залишається обмеженою, незважаючи на здійснення ОДВ процесу інформування.

Вихідне повідомлення ОДВ щодо можливості надання молоді першого робочого місця виглядає наступним чином: «Першим робочим місцем з наданням роботодавцю дотації забезпечується молодь, яка звернулася до державної служби зайнятості не пізніше 6 місяців після закінчення навчального закладу. Дотація надається роботодавцю в разі прийняття на роботу за направленням державної служби зайнятості молоді, якій на-

дається перше робоче місце за отриманою професією» [1].

Відповідно, в 2008 році від 19 березня № 223 була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання роботодавцям дотації для забезпечення молоді першим робочим місцем», за якою пізніше було розроблено «Порядок та строки надання дотації роботодавцю для забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем у 2010 році» [2]. Даною постановою уряду було затверджено перелік професій та спеціальностей, за якими роботодавцям може надаватися дотація.

Контекстом повідомлення виступають зобов'язання роботодавця забезпечити гарантії зайнятості молоді, прийнятої на роботу з наданням дотації, та не розривати трудовий договір за скороченням чисельності або штату працівників протягом двох років.

Проте для системи державного управління, як і для інших соціально-комунікативних інститутів, пріоритет переходить від масової комунікації до діалогово-орієнтованих форм взаємодії. Саме тому кількісні показники інформування реципієнтів вже не можна розглядати як визначальні. Таким чином, наявність зворотного зв'язку стає домінуючим показником ефективності проведеної комунікації.

Електронний канал реалізації соціальних комунікацій має значно більший потенціал для підвищення ефективності комунікативного процесу між ОДВ та молодіжною громадськістю, оскільки він є

більш пріоритетним для молоді. На офіційному сайті державної служби зайнятості інформацію про можливість забезпечення першим робочим місцем практично не представлено. Проте для реципієнта передбачена можливість виступити у якості активної сторони та здійснити відповідний запит до відповідного регіонального центру зайнятості [11].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, держава має сприяти молоді у працевлаштуванні шляхом всебічного та системного інформування випускників навчальних закладів. Проте замість збільшення кількості реципієнтів, які отримали трансльоване відповідним ОДВ повідомлення, засобом оцінки комунікативної ефективності діяльності Державної служби зайнятості стосовно молодіжної громадськості повинна стати кількість реципієнтів, поведінка яких змінилась, тобто вони використали надану державною можливістю на забезпечення першим робочим місцем.

Виключне інформування випускників професійно-технічних училищ шляхом інформаційних заходів, семінарів, через індивідуальне спілкування та через засоби масової інформації дозволяє збільшити кількість адресатів повідомлення, проте не впливає на їх поведінку. Саме тому перспективою подальших досліджень у даному напрямку можна вважати розробку механізмів налагодження зворотного зв'язку у комунікативному процесі між ОДВ та відповідною соціальною групою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю» від 4 листопада 2004 р. № 2150-IV // ВВР. – 2005. – № 2.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 2008 р. № 223 «Деякі питання надання роботодавцям дотації для забезпечення молоді першим робочим місцем» // Офіційний вісник України. – 2008. – № 23.
3. Бабінова О. О. Взаємодія органів державного управління і місцевого самоврядування з громадськістю: теоретико-методологічний аспект : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / О. О. Бабінова. – К., 2006. – 17 с.
4. Гаман Т. Принципи інформаційної діяльності органів державного управління в регіонах України / Т. Гаман // Вісник державної служби України. – 2004. – № 4. – С. 45–48.
5. Дніпренко Н. К. Зміна парадигми в державному управлінні інформаційною сферою: комунікативний аспект : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / Н. К. Дніпренко. – К., 2005. – 168 с.
6. Ільченко Н. М. Забезпечення громади соціально значущою інформацією: підходи щодо мотивації регіональних ЗМІ / Н. М. Ільченко // Актуальні проблеми державного управління : Зб. наук. праць ХарРІДУ НАДУ. – 2008. – № 1 (33). – С. 384 с. – С. 342–349.
7. Крутій О. Діалогові форми державного управління в зарубіжних країнах / О. Крутій // Актуальні проблеми державного управління : Зб. наук. праць ДРІДУ НАДУ. – 2007. – № 1 (27). – С. 24–32.
8. Лазарсфельд П. Измерение в социологии / П. Лазарсфельд // Американская социология: перспективы, проблемы, методы. – М., 1972. – 315 с.
9. Основы теории коммуникации : учебно-метод. пособие / [ред. Ж. В. Николаева]. – Улан-Удэ : Изд-во ВСГТУ, 2004. – 274 с.
10. Переверзев В. Н. Металогические аспекты теории коммуникации / В. Н. Переверзев // Теория коммуникации & прикладная коммуникация. Вестник Российской коммуникативной ассоциации : Сб. научных трудов. – Вып. 1 / [под общей ред. И. Н. Розиной]. – Ростов-на-Дону : ИУБиП, 2002. – 200 с. – С. 118–128.
11. Державна служба зайнятості України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/>.

Рецензенти: Багмет М. О. – д.і.н., професор;
Плохих В. І. – к.політ.н., доцент

© Глубоченко К. О., Донченко Т. О., 2010

Стаття надійшла до редколегії 08.11.2010 р.